משנה · אחרונים · מראית העין · סדר נזיקין

מראית העין על משנה עדיות

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מראית העין על משנה עדיות

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מראית-העין-על-משנה-עדיות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה ד 4
משנה ה 4
משנה יא 5
פרק ב 5
משנה ט 5
פרק ד 5
משנה ו 5
פרק ה 5
משנה ו 5
פרק ח 6
משנה ז 6

פרק א

משנה ד

שהרי אבות העולם לא עמדו על דבריהם. בפתח עינים חקרתי דהא אמרינן אין קורין אבות אלא לשלשה ושם הבאתי שהרב יעב"ץ זל"ה כתב דאבות העולם מיקרו אבות סתמא לא איקרו ע"ש והוא דוחק ואחר זמן ראיתי להריטב"א ז"ל שכתב דהא דאמרינן אין קורין אבות אלא לשלשה היינו דוקא בתפלה אבל כשאינו בתפלה קורין והכריח הדבר ובמ"א כתבתי בזה בס"ד:

ומאי דקרי הכא להלל ושמאי אבות העולם היינו כי בא ללמד שלא יהא אדם עומד על דבריו ולהגזים ללמד לדורות הבאים קרי להו אבות העולם ועם כל זה לא עמדו על דבריהם וכמה מיני ק"ו דור אחרון שלא יהיה אדם עומד על דבריו ועוד אחרת וגדולה מאד כי הנה סברות התנאים אלו ואלו דברי אלהים חיים וכתבו רבני צרפת שהקב"ה הראה למשה רבינו ע"ה מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים שאינו טהור וא"ל הלכה כדברי מי וא"ל הדבר ביד חכמי הדור וא"כ סברות שמאי והלל והתנאים שתיהן אמת ועכ"ז חכמי הדור בטלו סברא אחת וקבעו להלכה כסברא אחרת. והגם דסברת החולק היא אמת ונאמרה למשה מסיני נתבטלה שהרי אמר רחמנא דההלכה כסברת והכרעת חכמי הדור והסברא האחרת נתבטלה. א"כ כמה וכמה ק"ו שלא יהא אדם עומד על דבריו שעל הרוב דבריו אינם אמת ולא דמי לסברת התנאים דשתי הסברות אמת ואפ"ה לא עמדו על דבריהם:

משנה ה

עד שיהא גדול ממנו בחכמה ובמנין. והא דאצטריך בת קול לומר דהלכה כבית הלל הגם דב"ה הוו רובא משום דב"ש מחדדי טפי ולגבי דידהו לא חשוב רוב דלאו כי הדדי נינהו. ודרך דרש מכאן תשובה לטענת א"ה דהם רובא כמ"ש המפרשים דכיון דישראל מחדדי טפי לגבייהו לא הוה רובא. ואפשר זה דקדוק הפסוק ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה. והנה הרב עיר וקדיש הרמ"ז ז"ל פירש דפרעה אמר אין נבון וחכם כמוך והכא כתיב חכם ונבון דא"ה לא יש להם תורה רק שחוקרים חקירות למודיות טבעיות ומישבים וכן עזה"ד יום יום ידרשון ומזה חברו כמה ספרים ולכן הם אומרים נבון וחכם דבתחילה מתבוננים בחקירות ומישבים ומזה עלה בקב"ץ ונקרא ספר חכמה ומשו"ה אומרים א"ה נבון וחכם. אך ישראל יש לנו החכמה ס"ת ובזה הם מתבוננים ומ"ה ישראל הם עם חכם ונבון עכ"ד הרמ"ז ז"ל. וזהו שאמרו רק עם רק מיעוט אפילו

שהוא עם מועט. בהיותו חכם ונבון שיש להם תורה ובה מתבוננים והם חריפים הגם שהם מועטים בכח שתים זו דיש להם חכמה וסתרי תורה וגם הם חריפים בכח זה קראו בשמותם הגוי הגדול ויצאו מכלל מיעוט ורובא דא"ה בטיל לגבה"ו והם אפילו שהם מועטים כמו שאמר רק עם בכח שתים הנה דאמרן נעשו הגוי הגדול הזה ודוק:

משנה יא

מי שחציו עבד וחציו בן חורין עובד את רבו יום אחד וכו'. אם קדש ביום של עצמו וגרש ביום של רבו עיין לשונות הירושלמי פ"ח דפסחים ופרק השולח ומ"ש המפרשים והרב משנה למלך ז"ל פ"ב מהלכות ק"פ ומה שכתבתי אני בעניי בקונטריס חיים שאל חלק ב' דף ס"ג ע"ב בס"ד:

פרק ב

משנה ט

האב זוכה לבן בנוי בכח ובחכמה וכו'. עיין מ"ש הרב חסדי דוד ז"ל בפירושו לתוספתא פי"א דסנהדרין ועיין מה שכתבתי בעניותי בחסדי אבות וראשי אבות והוא בסוף שם הגדולים ח"א הנדפס מחדש דף קל"ב ע"ש ובדף קל"ג מ"ש בס"ד:

פרק ד

משנה ו

האב זוכה לבן בנוי בכח ובחכמה וכו'. עיין מ"ש הרב חסדי דוד ז"ל בפירושו לתוספתא פי"א דסנהדרין ועיין מה שכתבתי בעניותי בחסדי אבות וראשי אבות והוא בסוף שם הגדולים ח"א הנדפס מחדש דף קל"ב ע"ש ובדף קל"ג מ"ש בס"ד:

עייןמ"ש הרמב"ם ה' טומאת אוכלין סוף פ"ב ונראה דיש ג' סוגים משקה טופח ועוד מטפיח והגרוע שאינו נראה טופח אלא ממשמשין בו אז מטפיח וזה בטל במיעוטו ופסק כת"ק במשנתנו:

פרק ה

משנה ו

שאין העזרה ננעלת על כל אדם מישראל וכו' כעקביא בן מהלאל וכו'. לפי מ"ש מז"ה חס"ל ז"ל דבכל שנה ושנה שלשים יום קודם לפסח ה' ברחמיו מוציא לאור כל יום חלק א' מל' אשר לכל אחד מישראל בסט"א עד אשר בע"פ יצאו כל חלקי כל אדם

מישראל מהסט"א ובליל פסח כל ישראל הם חוץ מהסט"א והם בקדושה ע"ש באורך והיא הקדמה יקרת הערך ומובן דבצד מה יש יצ"מ בכל שנה שמוציא כל חלקי נפשנו מהסט"א וז"ש בעצם שלא את אבותינו גאל אלא אף אותנו. וזה טעם מ"ש בר"מ דמחיית עמלק תהיה בערב פסח והטעם דבו ביום כל חלקי ישראל אשר בסט"א יצאו וכל ישראל הם בקדושה ואז זמן הביעור למחות עמלק וגבר ישראל בקדושה ובדרושים הארכתי אני בעניי בס"ד. והיינו רבותא דעקביא בן מהלאל דגם בע"פ דכל ישראל הם בקדושה וכל חלקי תורתם ומצותם בידם עם כל זה נתעלה עקביא בן מהלאל על כלם מרוב תורתו ומצותיו כי רבו על כלם:

פרק ח

משנה ז

אמר רבי יהושע מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו וכו'. בתוספתא שילהי מכילתין אמרו נשתבחו תלמידיו קורין אותו רבן וכו' והרב הגדול מהרד"ף ז"ל בפירש לתוספתא טרח בפירושא והגיה ע"ש ואשתמיטתיה תשובת רב שרירא גאון הביאה הערוך בערך אביי ושם הביא התוספתא וא"צ להגיה. וגם מהרב יד מלאכי ז"ל סימן תקנ"ג נעלמה תשובה הנזכרת והוא הביא מהתוספות שכתבו בשם הערוך וספר יוחסין בשם רה"ג ולא ראה עיקר התשובה שהביאו הערוך וגם מ"ש סימן תקנ"ד נעלם ממנו תוספות פ"ק דכתובות דף ח' ועמ"ש בשיטה מקובצת שם ואין להאריך כאן:

הלכה למשה מסיני שאין אליהו הנביא זכור לטוב בא לטמא ולטהר וכו' וחכמים אומרים וכו' אלא לעשות שלום בעולם שנאמר הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא ונאמר והשיב לב אבות וכו'. אפשר לרמוז לעשות רמז עשו ת' גונדא דיליה לאבדם וזה רמז לעשות. וכשימחה עשו שהוא מספר שלום אז יהיה ש' בעולם רמז ליקבה"ו שלום יסוד עולם מ'. וז"ש הנה שעשו סט"א שהוא קנה כמ"ש ברעיא מהימנא תשבר הקו"ף ומקנה יעשה הנה ויקים את סוכת דוד וז"ש הנה אנכי יהיה הנה בכח אנכי ויבא אליהו הנביא זכור לטוב במהרה בימינו לראות בטוב ה' בארץ **חיים**: